

SPIS TREŚCI

AKI JEST TEN PRZEWODNIK <i>(SF)</i>	11
Jaki obszar obejmuje	11
Jak korzystać z przewodnika	11
Więcej o słowniku miejscowości	12
Jak opisano górskie trasy	12
Przydatne mapy	13
DLACZEGO W BESKID ŻYWIECKI WARTO? <i>(PK)</i>	15
CO JEST BESKID ŻYWIECKI	23
Pasma górskie, szczyty i grzbiety <i>(SF)</i>	23
Rzeki, potoki i jeziora <i>(SF)</i>	26
Trochę geologii <i>(PK)</i>	28
Słowo o beskidzkim klimacie <i>(PK)</i>	31
Świat roślin i zwierząt <i>(SF)</i>	33
Ochrona przyrody <i>(PK)</i>	36
Rezerваты przyrody po stronie polskiej	39
Rezerваты przyrody po stronie słowackiej – Kisuce	41
Rezerваты przyrody po stronie słowackiej – Orawa	41
BESKID ŻYWIECKI W CZASIE I PRZESTRZENI	43
Na południowych rubieżach Rzeczypospolitej. Dzieje zmian granicznych <i>(PK)</i>	43
Na szlakach władców, kupców i przemysłowców. Dzieje dróg transkarpackich <i>(PK)</i>	47
Jak kolonizowano karpacką puszcę. Dzieje osadnictwa <i>(PK)</i>	50
Żywieccyzna	50
Ziemie nad górą Skawą i Rabą	52
Podhale	53
Kisuce	53
Orawa	54
W dobrach królewskich, kościelnych i magnackich. Dzieje wielkiej własności w Beskidzie Żywieckim <i>(PK)</i>	55
Własność królewska	56
Własność kościelna	58
Własność szlachecka	58
Po madziarskiej stronie. Z dziejów Kisuc i Orawy <i>(PK)</i>	62
O polski skrawek Orawy. Spór polsko-słowacki o Górną Orawę <i>(SF)</i>	69
Na wojennych ścieżkach. Beskid Żywiecki w latach 1939–45 <i>(PK)</i>	73
Wrześniowy kataklizm	73
Terror i eksterminacja	75
Konspiracja i walka	76
W prohitlerowskiej Słowacji	78
Ofensywa radziecka	80
Wśród beskidzkich górali. Zarys etnografii Beskidu Żywieckiego <i>(UJK)</i>	81
Gospodarka	82
Budownictwo	83

Strój ludowy	86
Kultura duchowa	88
Na hali i w szałasie. Pasterskie tradycje Beskidu Żywieckiego (UJK)	90
Śladami zbójnickich kompanii. Sławni harnasie i ich towarzysze (UJK)	97
Nazwy odkrywają tajemnice. Toponomastyka Beskidu Żywieckiego (PK)	102
Z dziejów ochrony Królowej Beskidów. Jak powstał Babiogórski Park Narodowy (PK)	105
Turystyka i polityka. Z historii ruchu turystycznego w Beskidzie Żywieckim (PK)	107
„Zbójeckie piwnice”. Podziemny świat jaskiń Beskidu Żywieckiego (PF)	113
Jak powstawały beskidzkie jaskinie	114
Historia poznania	115
Najdłuższe jaskinie Beskidu Żywieckiego	115
Najgłębsze jaskinie Beskidu Żywieckiego	117
Jaskinie Pasma Policy	117
Jaskinie Masywu Babiej Góry	118
Jaskinie Pasma Jałowieckiego	119
Jaskinie zachodniej części Beskidu Żywieckiego	119
A. WOREK RACZAŃSKI (SF)	121
Wielka Racza	123
A1. Wzdłuż granicy na najwyższy szczyt. Zwardoń – Beskid Wrzeszcz – Magura – Wielki Przysłop – Wielka Racza	128
A2. Wokół doliny Ślanczy. Sól – Rachowiec – Zwardoń – Beskid Wrzeszcz – Oźna – Łysica – Sól	130
A3. Wędrówka „dnem worka”. Wielka Racza – Orło – Bugaj – Przegibek – Majów – Wielka Rycerzowa	131
A4. Wokół źródeł Rycerki. Rycerka Górna Kolonia – Wielka Racza – przeł. Śrubita – Abramów – Przegibek – dol. Ciapkowa – Rycerka Górna	134
A5. Do krzyża na Bendoszcze. Rycerka Dolna – Praszywka Wielka – Bendoszka Wielka – przeł. Przegibek – Rycerka Dolna	137
A6. Z Rajczy na Rycerzową. Rajcza – Hutyrów – Młada Hora – Wielka Rycerzowa	140
A7. Przez Muńcuł na Rycerzową. Ujsoły – Muńcuł – przeł. Kotarz – Wielka Rycerzowa	141
A8. Pętla z Soblówki. Soblówka – Dolina Cicha – przeł. Przysłop – schronisko pod Rycerzową – pol. Hutyrowa – Soblówka	142
A9. Na nieprzystępny szczyt. Glinka – Młynarzowo – Smereków Wielki	144
B. PO SŁOWACKIEJ STRONIE WORKA RACZAŃSKIEGO (PK)	145
Nad Jeziorem Bystrzyckim	149
B1. Do sąsiadów za miedzą. Zwardoń – przeł. Graniczne – Wrzeszczówka – Stary Koszar – Szwancarowce – Laskowa – Skaliste centrum	150
B2. Długim skokiem do serca Kisuc. Zwardoń – przeł. Graniczne – Stary Koszar – Szwancarowce – Jaworskie – Czadca Buków – Czadca	152
B3. Najstarszym kisuckim szlakiem. Oszczadnica Wyżni Koniec – Moskale – Przysłop – Chaty na Raczy – Wielka Racza	153
B3a. Pętla z Lalików.	155

B4. Na Raczę z doliny Kisucy. Oszczadnica st. kol. – Kalinowy Wierch – Upraciska – Chaty na Raczy – Wielka Racza	156
B5. Na Raczę ze Starej Bystrzycy. Stara Bystrzyca – przeł. Pod Siankowem – Kiczora – przeł. Pod Orłem – Wielka Racza	158
B6. Graniczną ścieżką z Kisuc na Orawę. Przeł. Przystop – Świtkowa – Beskid Bednarów – Oszus – Smereków Mały – przeł. Glinka	159
B7. Zobaczyć skansen i... pójść w góry. Wychylówka skansen – przeł. Beskid – Świtkowa – przeł. Przystop – Wychylówka Szudowce	161
B8. Po śladach dawnej Erdutki. Orawska Leśna – Demenowa – przeł. Beskid – Beskid Bednarów – przeł. Pod Oszusem – Orawska Leśna . . .	162
C. GNIAZDA LIPOWSKIEGO WIERCHU I ROMANKI (SF)	165
Dwie jaskinie (PF)	167
C1. Znad Soły na Halę Boraczą. Żabnica – Prusów – Hala Boracza – Sucha Góra – Rajcza	168
C2. Najpiękniejsze hale Beskidu Żywieckiego. Hala Boracza – Wierch Redykałny – Hala Lipowska – Rysianka	170
C3. Pętla z Żabnicy. Żabnica Skałka – Hala Boracza – Lipowski Wierch – Rysianka – Hala Pawlusia – Żabnica Kamienna	174
C4. Uroczym grzbietem Zapolanki. Ujsoty – Kiczora – Zapolanka – Redykałny Wierch – Hala Lipowska – Rysianka	176
C5. Głównym Beskidzkim przez stoki Romanki. Węgierska Górka – Abrahamów – Słowianka – Przeł. Pawlusia – Rysianka	177
C6. Wokół doliny Bystrej. Juszczyna – Przypór – Lachowe Młaki – Skała – Magura – Brzuśnik	178
C7. Na Romankę z północnego zachodu. Bystra Górna – Lachowe Młaki – Słowianka – Romanka	180
C8. Od wodospadu na najwyższy szczyt. Sopotnia Wielka – Kotarnica – Romanka – Przełęcz Pawlusia – Rysianka – Sopotnia Wielka Kolonia .	181
D. MASYW PILSKA (SF, PK)	182
Hala Miziowa	186
Pilsko	187
Z Hali Miziowej na szczyt Pilsko	191
D1. Grzbietem granicznym. Glinka – Krawców Wierch – przeł. Bory Orawskie – Trzy Kopce – Hala Miziowa	192
D2. Od schroniska do schroniska. Rysianka – Trzy Kopce – Palenica – Hala Miziowa	195
D3. Na Miziową od północy. Krzyżowa – przeł. Przystopy – Buczynka – Hala Miziowa	197
D4. Śladami nart. Sopotnia Wlk. – Buczynka – Hala Górowa – Skałka – Hala Miziowa – Czarny Groń – Korbielów Kamienna	198
D5. Na graniczną przełęcz. Korbielów – Czarny Groń – Hala Miziowa – przeł. Glinne – Korbielów	200
D6s. W najgłuchszym zakątku Orawy. Mutne – przeł. Skałka – przeł. Glinka – Krawców Wierch – Wielki Groń – przeł. Bory Orawskie – Mutne . . .	201

D7s. W pilszczańskich lasach. Wesole – Pilsko – dolina Suchego Potoku – Wesole	203
D8s. Na Pilsko z Mutnego.	205
D9s. Po polskiej i słowackiej stronie Pilska. Przeł. Glinne – Hala Miziowa – Pilsko – Sihelne Wyżni Młyn – przeł. Glinne	206
E. WZGÓRZA NAD JELEŚNIĄ I ŻYWCEM (SF)	207
E1. Cały Beskid jak na dłoni. Żywiec Centrum – Średni Grojec – Grojec – Żywiec Browar	208
E2. Wokół Przyłękowa. Świnna – Komarnik – Sanktuarium Przyłękowskie – Kiczora – Jastrzębica – Wójtowski Wierch – Tokarka – Świnna	211
F. GRUPA MĘDRAŁOWEJ (PK)	213
F1. Wśród starych letniaków. Korbielów – Korbielów Górny – Beskid Korbielowski – Student – przeł. Glinne – Korbielów	215
F2. Jak najszybciej pod Babią. Korbielów – Beskid Krzyżowski – Przeł. Półgórska – Jaworzyna – przeł. Głuchaczki – Przeł. Jałowiecka Płn. – Zawoja Czatoża – Zawoja Składy	216
F3. Z Przyborowa do Zawoi przez Mędrałową. Przyborów – Jaworzyna (997 m) – Mędrałowa (1169 m) – Przeł. Jałowiecka Płn. – Zawoja Czatoża – Zawoja Składy	220
F4. Do bacy po oscypki i żentycę. Zawoja Składy – Zawoja Barankowa ...	222
F5s. Na szlaku kupców i przemysłowców. Orawska Półgóra – Przeł. Jałowiecka – Zawoja Czatoża – Zawoja Składy	222
G. PASMO JAŁOWCA (PK)	225
G1. Polnymi drogami na Łosek. Przyborów – Łosek – Koszarawski Groń – Koszarawa	228
G2. Pod Babią Górę starą Ścieżką Żywczaków. Hucisko – Koszarawa Cicha – Czerniawa Sucha – przeł. Klekociny – Przeł. Jałowiecka – Markowe Szczawiny	229
G3. Między Jałowcem a Lachów Groniem. Koszarawa Cicha – Przeł. Cicha – Jałowiec – Przeł. Sucha – Czerniawa Sucha – Lachów Groń – Koszarawa	231
G4. Do sędziwej świątyni w Lachowicach. Lachowice Karczówka – os. Adamy – os. Wsiórz – Lachowice Centrum	234
G5. Gdzie odpoczywał Prymas Tysiąclecia. Stryszawa – Siwcówka – przeł. Kołędówki – przeł. Opaczne – Jałowiec – Przeł. Cicha – os. Wsiórz – Stryszawa	236
G6. Najstarszym beskidzkim szlakiem. Sucha Beskidzka – Podksiężę – grzbiet Magurki – przeł. Przysłop – Zawoja	239
G7. Ciekawie z Suchej do Suchej. Sucha Beskidzka – Podksiężę – Przysłop – Przeł. Zasypnicka – dol. Zasypnicy – Sucha Beskidzka ...	242
G8. Do karmelitów bosych w Zakamieniu. Maków Podh. – Grzechynia – grzbiet Magurki – Przysłop – Zakamień – Zawoja Marszałki	243

G9. Wszystkie drogi prowadzą na Przysłop. Zawoja Centrum – przeł.	
Kolędówki – Kiczora – przeł. Przysłop – Zakamień – Zawoja Marszałki .	245
Ścieżki dydaktyczne	246
I. MASYW BABIEJ GÓRY (PK)	248
Na szczycie Królowej Beskidów	252
Markowe Szczawiny — schronisko i ludzie	261
Krowiarki i Szosa Karpacka	263
H1. Babiogórską „Ścieżką pod Reglami”. Zawoja Policzne – os. Norczak – Sulowa Cyrhel – Markowe Rówienki – Zawoja Czatoża	264
H2. Babiogórską „Ścieżką nad Reglami”. Zawoja Policzne – przeł. Krowiarki – Markowe Szczawiny – Przeł. Jałowiecka – Zawoja Czatoża	267
H3. Przez północną ścianę Królowej Beskidów. Zawoja Składy – Markowa – Markowe Szczawiny – Perć Akademików – Diablak – przeł. Brona – Markowe Szczawiny – pol. Sulowa Cyrhel – Zawoja Podryżowana . . .	271
H4. Przez zerwy Sokolicy. Przeł. Krowiarki – Mokry Stawek – Szkolnikowe Rozstaje – Sokolica – przeł. Krowiarki	276
H5. Wschodnią granią Babiej Góry. Przeł. Krowiarki – Sokolica – Diablak – przeł. Brona – Markowe Szczawiny – przeł. Krowiarki	277
H6. Zachodnią granią Babiej Góry. Markowe Szczawiny – przeł. Brona – Mała Babia Góra – Żywieckie Rozstaje – Markowe Szczawiny	279
H7. Przez Działy Orawskie do stóp Kapryśnicy. Jabłonka – Lipnica Mała – Kiczory – Zosiakowa Polana – Południowa Droga Leśna – Hala Śmietanowa – Zubrzyca Grn.	281
H8. Na Diablak z polskiej Orawy. Zubrzyca Grn. – przeł. Krowiarki – Diablak – Stańcowa Polana – Południowa Droga Leśna – Zubrzyca Grn.	285
H9. Rabczyckim Działem. Lipnica Wielka Winiarczykówka – Krzywań – Wajdów Groń – przeł. między Przyporem a Czyżów Wierszkiem – Lipnica Wielka Stańcowa Polana	288
H10s. Na Diablak i Cyl ze słowackiej Orawy. Półgóra – Gajówka Hviezdoslava – Półgórskie Rozstaje – Diablak – przeł. Brona – Mała Babia Góra – przeł. Borsucze – Półgóra	290
Ścieżki edukacyjne BgPN	294
I. PASMO POLICY (PK)	298
Hala Krupowa	301
I1. Grzbietem Policy. Przeł. Krowiarki – Syhleć – Kiczorka – Polica – Hala Krupowa	302
I2. Tropem Wołochów przez Mosorny Groń. Zawoja Podryżowana – Zimna Dziura – Mosorny Groń – Kiczorka – Zawoja Mosorne	306
I3. Na Krupową z doliny Skawicy. Zawoja Centrum – Hujdowa – stoki Policy – Hala Krupowa – Sucha Góra – Skawica Górna	308
I4. Na Krupową przez górę Jawor. Juszczyń – Jawor – Hala Krupowa – Skawica Sucha Góra – Skawica	311
I5. Przez lasy Cupla i Burdelowej Góry. Osielec – Gawron – Cupel – Burdelowa Góra – Kojaszówka	312

16. Grzbietem głównym z Jordanowa.	Jordanów – Bystra – Cupel – przeł. Malinowe – Soska – Naroże – Okrąglica – Hala Krupowa	314
17. Śladami partyzantów.	Sidzina Dąb – Binkówka – polana Malinowe – Okrąglica – Hala Krupowa – Binkówka – Sidzina Dąb	317
18. Przez dwa najwyższe szczyty pasma.	Sidzina Wielka Polana – Hala Krupowa – Polica – Czyrniec – Przeł. Zubrzycka – Sidzina Wielka Polana	319
19. Tabakowym Chodnikiem.	Zubrzyca Górna – przeł. między Policą a Czyrńcem – Hala Krupowa – Polica – Kiczorka – Zubrzyca Górna . . .	321
J. PASMO PODHALAŃSKIE (PK)		323
Orawscy płóciennicy		327
Torfowiska Orawy i Podhala		328
J1. Dawną granicą węgierską.	Sidzina Wielka Polana – Przeł. Zubrzycka – Groniczek – przeł. Nad Wąwozem – Kozinowa Polana – Beskidy – Przeł. Spytkowicka	330
J2. Przez Dach Orawy po skarby Żeleźnicy.	Orawka – Danielki – Bukowina – przeł. Pod Żeleźnicą – Łysa Góra – Przeł. Spytkowicka . . .	333
J3. Podhalańskimi ścieżkami.	Ludźmierz – Krauszów – Dział – Pieniążkowice – przeł. Pod Żeleźnicą – Trzy Kamienie – Raba Wyżna .	336
J4. Między Gorcami a Orawą.	Przeł. Sieniawska – Janiówka – Bielanka – Kierówka – przeł. Pod Żeleźnicą – Trzy Kamienie – Raba Wyżna	338
J5. Śladami kampanii wrześniowej.	Jordanów – Wysoka – Skawa	340
J6. Z widokiem na Królową Beskidów.	Jordanów – Góra Ludwiki – Targoszówka – Dział – Toporzysko Górne – Sidzina Sołtystwo	341
J7. Dziką doliną.	Sidzina Sidzinka Mała – dolina Głazówki – Toporzysko Folwark – Dział – Toporzysko Górne – Sidzina Sołtystwo	343
SŁOWNIK MIEJSCOWOŚCI (SF, PK)		345
INFORMACJE PRAKTYCZNE (SF, PK)		501
Jak dojechać w Beskid Żywiecki		501
Informacja turystyczna		505
Turystyczna baza noclegowa		506
Ratownictwo górskie		510
Beskid Żywiecki dla narciarzy		511
Babiogórski Park Narodowy. Regulamin udostępniania		515
WYBÓR LITERATURY		517
SKOROWIDZ NAZWISK		522
SKOROWIDZ NAZW TERENOWYCH		530